

yağmur ve TOPRAK

Âmâlimiz efkârımız ikbali vatandır. - N. KEMAL

B U S A Y I D A

Basımımızda köylü	
Yaz - boz tahtası	
İnsan olmak dâvâsı	Bahaettin ALICIGÜZEL
Açık mektup	Cafer CAN
Köyden notlar	HARMANDALIOĞLU
Aldı beni bir düşünce (şîir)	Suat TAŞER
Biz (şîir)	Haşim KANAR
Yakup Kadri diyor ki. . . Y. K.	KARAOSMANOĞLU
Durali (hikâye)	Halil AYTEKİN
Örme yol	M. KUZUGÜDENLİ
Köy Enstitüsü üzerine	O. B.
Köy bibliyoğrafyası	
Olıandan bitenden	

A N K E T İ M İ Z E

Cevap Verenler :

Furûzan ATABEK — Dr. Ziya OYKUT

Sayı : 7

15 Krş.

Ocak 1949

Basınımızda köylü

ÜÇ YOL

Sabahattin EYUBOĞLU bu yazısında "Edebiyatımızda hiçbir geri kuvvetin durduramayacağı ilerleyişler," i belirtiyor ve diyor ki; «Köylü çoğunluğumuzun perişan halini göstermek ve göstermek nerdeyse cürüm sayılacak. Oysaki Cumhuriyeti en çok bunun için kurduk ve bugüne kadar görülüp gösterilen dersler gösterileceklerin yanında hiç kalmadı.» YAPRAK, Sayı: 1 (Ankara)

DERHAL ve SÜRATLE

M. Kemal ÖZER Topraksız köylüler için: «Uğrunda canını vereceği şu vatanı dikili bir ağacı bile yoktur» dedikten sonra şöyle devam ediyor: «Üç senedir toprak ağalarının sinsi manevraları ile tatbik mevkiine sokulması geciktirilen. Gene o toprak ağaları lehine tadili tavsiye olunan. Toprak Kanununu ilk kabul şekliyle derhal ve bütün memlekette tatbik mevkiine koymak bugün için artık mutlak bir zaruret haline gelmiştir.»

VATANDAŞ, (İpsala) Sayı: 6

SANATIÇIYA DÜŞEN

Fahir ONGER yazıyor: «Memleket realitesi, halkımızın çok derin ıstırapları içinde bulunduğunu göstermektedir. Tohumu, tarlayı, sapanı terkeden köylü büyük şehre akın ederek yaşamının en aşağı derecesinde hayatını devam ettirmeye çalışmaktadır. . . . Memleket ve halkımız bu haldeyken realiteden habersiz ferdi duygular terennüm eden bir edebiyatın hâlâ eski geleneğine sadakat göstermesini gayri meşru telâki ediyorum.»

EDEBİYAT DÜNYASI, Sayı: 11—12

EŞEK KOŞANLAR

Mahmut MAKAL'in notlarından: «Bir çift öküz en aşağı 600 lira. 600 lira kaç yüz taşın altında orasını bilmem. O sebepten çiftçilerden çoğu, her işte kullandığı eşeğini, öküz alamayınca çift koşar. Bazısı da öküzle eşeği yan yana koşar. Bu işe, öküz de, eşek de şaşar. Harman zamanı da, düveni ayı şekilde sürerler... İş yolunda olan bazıları, eşek koşanlara «dinsiz» diyorlar. Oysa ki bunlar namazının vaktini şaşırmazlar. Eşek koşmasını da kendini mi koşsun neylesin?..»

VARLIK, Sayı: 341

BÜYÜK MESELE

Mühiddin CANBOLAT, köy okullarına devam meselesini incelerken devamsızlığı önleyeceğimiz diye çeşitli güçlüklerle göğüs geren, hattâ mahkemeye düşerek çocuk velilerinin tahkirine uğrayan öğretmenler için şöyle diyor: «BİRER belirsiz kahraman olduklarını bir kere daha ispat etmişlerdir.» YENİ TEMEL Sayı: 7—31.

KÖYLERDE DOKTOR

«Anadolunun değil köylerinde kazalarında bile bazan doktor bulunmuyor. Bütün doktorlar İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde oturmuşlar, para kırıyorlar. Halbuki Anadolu sıtma, frengi gibi aman vermez hastalarla doludur. Köylü hastalığını kendisi tedavi ettiği için bazan neden olduğunu bile anlamadan güreleyip gidiyor.» 26/XII/948 BATTALGAZİ.

YAZ-BOZ TAHTASI

Köyü kalkındıracağız diye başvurmadık çare bırakmadılar. Hemen hepsi de mevsimlik, gelip geçici çareler. Köyde belirli izler, etkiler bırakmadan silinip kayboldular. Bir çok işlerimiz gibi bu dâvâ da bir deneme tahtası haline geldi. Yaz yaz, boz. Ne yazan belli, ne bozan. Bir zaman nutuklar çekildi, kitaplar broşürler dağıtıldı. Köylü nutuklardan bir şey anlamadı. Kitaplar, broşürler ise köye varmadan helva kâğıdı oldu. Bir zaman Ziraat Bankası yolu ile kalkındırmayı düşündüler, köylü boğazına kadar borca gömüldü. Bir zaman, tarım kooperatiflerinden medet umuldu; köylünün parası, kapanın elinde kaldı.

Gelişi güzel tedbirlerle bu işin yürümiyeceği anlaşılınca, dört elle beşyillik plâna sarıldılar. Toplandı, konuşuldu, yazıldı, çizildi, ziyafetler çekildi. Eşler, dostlar birbirini alkışladı. Öyleya şakası yok bu işin: Beş yıl içinde, köy okula yola, hamama, helâya, çeşmeye, cumhuriyet alanına kavuşacaktı. Gübreler köyün orta yerine dökülmeyecek, ahırlar evden ayrılacak, köylü gübresini yakmıyacak toprağına dökülecek. Bu eşi emsali görülmemiş bir inkılap (!) olacak. Bu hülya ile art arda yıllar, beşyillikler gelip geçti. Ve durmadan beşyillik programlar, plânlar yenibaştan yapıldı, tazelendi. Bir de dönüp arkaya bakılınca görüldü ki, bir arpa boyu bile gitmemişiz.

Sonra tarım seferberliği; sonra ilköğretim seferberliği. Gel-sin deneme tahtası, bir daha yaz, bir daha boz. " Tarım seferberliği sökmedi, öğretim seferberliği durakladı. Milletvekilliği seçimle olalıberi halkevi köycülerimiz köyde kuzu çevirmeğe bile gitmez oldular. Artık olan oldu, bu işin neresinden dönülse kârdir. Biz köylü bir milletiz efendim. Ne varsa köyde var. Ekmek kapımız, rey kapımız. . . . »

Sonrası belli. Toplantılar, komisyonlar, yazıp çizmeler. Tekrar beşyillik bir Plân. Ziyafetler, nutuklar süreklî alkışlar, yaşa varol sesleri, ve yine gelsin deneme tahtası.

Ve bütün bunların adı köy kalkınması. Güler misin ağlarmısın?

İLKÖĞRETİM DÂVÂSİ İNSAN OLMAK DÂVÂSİDİR

Cumhuriyetin ilânından sonra ele alınan önemli dâvâlar arasında, ilköğretim dâvâsı büyük bir yer tutar. Bilhessa «İlköğretim dâvâsı insan olmak dâvasıdır.» diye bu dâvanın önemini belirten Cumhur başkanının da büyük gayretiyle açılan köy enstitülerinin çalışmalarıyla dâvanın yüzde yüze yöneldiği şu son zamanlarda, ne yazık ki ilköğretim siyahı beyazına beyazı siyahına karışmış bir basmayı andırıyor.

Şehir okulunda, 5 sınıf için 5 ayrı ders odası, 6 öğretmen bulunur. Köy okulunda, 5 sınıf için 1 ders odası, 1 öğretmen vardır. Şehir okulunda çalışan bir öğretmen 1 odada 1 sınıfı okutur ve ayda 180 lira alır. Köy okulunda çalışan bir öğretmen 1 odada 5 sınıfa birden öğretmenlik yapar 74,5 lira ücret alır. Şu yukarıdaki formülün doğruluğunu ve eşitliğini iddia edenler varsa lütfen bize de izah etsinler Aksi taktirde kimler düzeltecekse, (. . . . .) bunu düzeltsinler.

Bizim bildiğimize göre «çalışan kazanır». Nasıl oluyor da şehirde tek sınıf okutan öğretmen 180-200-240 lira alıyorlar da bir odada 5 sınıf birden okutan talihsiz öğretmen 74 lira 20 kuruş bahşişle cezalandırılırcasına gıdasız bırakılıyor. Hak, adalet bu mudur? Bu ise böyle bir hak ve adelet hangi diyarda var, bunu görelim. Gazete ve dergilerde aynı dert ile yanan öğretmenler, hak ve adalet isteriz diye yana yakıla bağırın köy öğretmenleri yüreğini sızlatıyorlar.

Milletimizin kalkınması için ilköğretim bel kemiği teşkil ediyorsa, biz böyle eğri büğrü değil, diindik düz mini mini yavruların ruhlarına kalıp olabilecek hakkı, adaleti ayıran ve nazım olabilen bir ilköğretimi bel kemiği görmek istiyoruz. Birinin karnı aç, birinin karnı tok. işte bu olmaz. Derdine ağlamaktan ders vermeye takatı kalmayan öğretmen değil aynı isimle olduğu gibi aynı ayarla karnı tok bilgi vermeye hazır, parlak gözlerle sınıf kapısını bekleyen, saatleri unutan, talebesine aşık, sınıfına bağlı öğretmen bu milletin emelidir.

Ne yazık ki, birçok doktorlar, kimyagerler, mühendisler, profesörler, feylesoflar, eğitimcilerle dolu B.M Meclisimiz 5129 sayılı kanunla liranın kuruş yerine geçtiği şu zamanda 74 lira 20 kuruşu öğretmene lâyük gördü. Köy öğretmenine karşı gösterilen ilgisizliğin bu derecesine hayret ettik doğrusu

Bahaettin A ÇİĞÜZEL

İNSAN HAKLARI DERNEĞİNE AÇIK MEKTUP

Gümrükten mal kaçırır gibi elçabukluğu ile bir dernek kurduunuz. Bir hayli de gürültü kopardınız. İnsan haklarını ve ana hürriyetleri koruyacaktınız. Garp dünyasının size ihtiyacı olmadığına, Hotanto'lar veya Tibetlilerle de bir alâkanız bulunmadığına göre koruyacağınız haklar ve ana hürriyetler her halde bizim insanlarımıza ait olacaktı. Neyleyelim ki bir defa olsun memleketin gerçeklerine dönüp te bakmadınız.

Yıllardanberi, köyde oturan vatandaşlara, ne Anayasamıza, ne insan haklarına ne de ana hürriyetlere yakışmayacak işlemler yapılmaktadır. Köylüye yükletilen 20 küsür külfeti, bir milletvekilinin ağzından Meclis kürsüsünde, siz de duymuş olacaksınız. Bu toprağın nimetlerine niçin başkaları konuyor da köylüye sadece külfete dayanmak düşüyor. Aynı ikilik yalnız köylü için değil köyden yetişip köyde çalışan binlerce öğretmen için de yürürlükte, köy okulunda 5 sınıfı birden yetiştirmekle sorumlu bir öğretmen, şehir okullarındaki öğretmenlerin haklarından hemen hiçbirine sahip değil. Köylü ile köydeki öğretmenin suçu ne? Halbuki, Anayasamıza göre «Türkler kanun karşısında eşitler ve ayrıksız kanuna uymak ödevindedirler. Her türlü grup, sanat, aile ve kişi ayrımlıkları kaldırılmıştır ve yasaktır.»

Sadece ikilik değil, sadece külfet değil korku da var. Dağları bekleyen korku, şimdi de gelmiş toprak adamlarının ta yareğine çökmüş; onları: «Hiç yoktan birşeyi bahane ederek öyle bir tekme savururlar ki, şimdiki halden bin kat daha fazla peşışan ettirirler» dedirttirecek kadar sindirmiş.

Sadece ikilik, sadece külfet, sadece korku değil; yoksulluk da var. Ellerine yarımın genç nesli emanet edilmiş olan öğretmenler geçinemiyoruz, köy mütegalibelerinin, faizcilerin elinde oyuncak oluyoruz di, e bar bar bağırıyorlar. Sizin derneğinizin ise kılı bile kıpırdamıyor. Evet, ana hürriyetlerden biri olan «yoksulluktan ve korkudan kurtulma hürriyeti» göz göre göre hiç sayılıyor ve hatta çığnemiyo da, «İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Koruma Derneği» nizin kılı bile kıpırdamıyor.

Sizin derneğiniz bostan korkuluğu mudur, yoksa hakikaten, ismi var, cismi yok, Anka kuşu mudur? Nedir?

Cafer CAN

Köyden - - Notlar

YOL - MESKEN - GIDA

Üç yıl önce, köyün birinde bir kış gecesi yatağında derin uykuda iken "çat çat" kapı vuruldu, Doğrulup geyinmeğe vakit kalmadan pencerenin camına yüzünü yapıştıran yaşlıca bir köylü hıçkırıklı ve heyecanlı bir sesle,

— Öğretmen, kızım bu gece iyice elden avuçtan çıktı, dedi. Tabanlarının altını öpeyim Çekmecende karın sancısı dindirecek bir ilâcın var mı

Adamı içeriye alarak ecza dolabını açtım. Bir taraftan dolabı alt üst ederken obir taraftan kızının hastalığını sordum.

— Çocuk getirdi dedi. On beş gündür yemiyor, içmiyor baygın bir halde yatıyor. O kadar çok kan zavattiki, yavrumu bir görsen iğneden ipliğe döndü. Bu gün de öğleden beri anası bir yanda, bebesi bir yanda tilkiler gibi çağırırlar. Kocası bari askerde olmasa.

Doktora ulaştırmalarını söyledim. O ümitsüzlükle boyunu büktü «Bire öğretmen, dedi, yazın aşamadığımız dağları şu diz boyu karda nasıl aşarız».

Ertesi gün yatsıdan az sonra, duyduğum bir ağıt, figan üzerine başımı dışarı uzattım. Çünkü ihtiyar, diz boyu karda arık öküzlerin çektiği üzeri yorganlı bir kağı ile, hıçkırıkla hıçkırıkla kızının cenazesini çekiyordu.

Sonradan öğrendim ki, askerlikte sihyeliği öğrenmiş dört saat ötedeki

birine kızını baktınmağa götürürken köyün alt başında lohusa, kağınının sarıncına dayanamıyarak (Tanrının rahmetine) kavuşmuş. Düşündüm, sadece bir yol meselesi.

O yıl aynı köyde tesbit ettiğim yedi büyük adam ölüsünden dördü kadındır. Bunların dördü de doğumdan gitmişlerdi. Birisi tam on beş gün ağır çektikten sonra katırların çektiği sal sırtında ebesi ve sıhyesi olan bir kasabaya, oradan da beş saatlik bir kamyon yolculuğu ile şehire ulaştırılmıştı. Ama, daha hastahenenin eşğinde doktor el değmeden hasta canını vermişti.

***

Geçen yıl, tatili geçirmek için gittiğim Kırşehir'in büyükçe bir köyünün mezarlığından geçerken yanımdaki arkadaşa köstebek gezmiş gibi yanyana dizili toprak kabarcıklarını göstererek «Bunlar ne » dedim. «Bunlar bu köyün kızamıktan, boğmacadan ölen bebeleri» dedi. Siyah toprak tümseklerini saydım tam «124» tane. Düşündüm gene yol ve mesken meselesi. Çünkü, bir kış önce bu çevre köylerinde satlıcandan (zatürree) irili, ufaklı yüzlerce köylünün kırıldığına bizzat şahit olmuşum. Nezle ve grip salgını derken defihacet için yarım saat ötedeki kayalıklara açılan hastayı çölün keskin ayazı alınca yere vuruyordu. İnanır mısınız, salgının devam ettiği dört ay, köylünün tek ilacı tek doktoru tandır başlarına serilmiş yataklarda içirilen biberli pekmez şerbeti oldu.

***

On beş yıl önce Samsun'un altmış haneli bir köyünde çalışırken üç sınıfın birde öğrenci sayısı on beş, yirmiyi geçmiyordu Sebebini araştırdım her yıl köyde yalın z yeremden ve sırtmadan ölenlerin sayısı on kişiden aşağı değildi. Geri kalan çocukların yarısından fazlasının da bu hastalıklarla malûl olduğunu yüzleri gösteriyordu. Maişetlerini bütün gibi sarı bir zehirden çıkaran bu köy, yıl oniki ay, hemen hemen katıksızdı. Mısır ekmeği ve kelem çorbasının insanlara kazandırdığı vücut sağlığı.

***

Daha geçen sene, misafir olduğum Ankara'nın burnu dibindeki bir köy odasında uzunca bir fiskostan sonra köylüler yanımdaki tahsildarı alıp götürdüler. Az sonra öğrendim ki bu tahsildar bir taraftan para tahsil eder, bir taraftan da çantasında taşıdığı iğnelerle köylülerin hastalarına şifa dağıtmış. Başka bir köyde bir sağlık memurunun köylünün dokuz senelik kısır karısını doğurtmağa kalkıştığını gözlerimle görünce tahsildarın cüretine hiç te kızmadım. Gerçi tahsildarın iğne vurduğu hastalardan biri ebediyen topal kalmış, diğeri ise, daha ertesi gün, ahireti boylamıştı. Ama, bizim tahsildar efendi pencerelelerinden pırl pırl Ankeranın ışıklarını seyrettğimiz bu köyde bir elile iğne bedeli on papeli kıvrırken obir elile kıyamenin yakın olduğunu bildiren Mekke Şerifi Şeyh Abmedin tomar tomar vasiyetnamelelerini dağıtmakla köylüyü kolayca-

cık teselli etmek yollarını da bulmuş.

***

Bir zamanlar, sarı boyayı millere (Sıtma hapı) diye vutturan açık gözlerin şimdi de başka bir yoldan halkımızın sağlığını içten içe kemirdiklerini görüyoruz. Vaktile dört dua öğrenip çenesinin altına bir tutam sakal bırakan hoca olur, hacı olur köylere çıkardı. Orada kitaba bakar, esma çevirir, cincileri başına toplar, okur, üfürür uğraklılardan, saralılardan inmelilerden tut da her çeşit hastalara varıncaya kadar şifa dağıtır, kısır karıları doğurtur. genç kızlara, genç oğlanlara murat alır, murat verirdi.

Simli gene aynı (Karakaplı) lar lüzum hasıl oldukça vazifelerinde kusur etmemekle beraber, bunların yanlarına bir yenileri daha katıldı. Köylünün şehirle temasının artmasından mıdır, yünün gelişi midir, her ne halse eline iğneyi alan köye koşuyor? «Başım ağrıyor, yat bakayım iğne. Kırım ağrıyor, yat bakayım iğne. Yüreğim ağrıyor, yat bakayım iğne. Karım, sırtım ağrıyor, yat bakayım iğne. Karım dokuz senedir doğurmuyor, yat bakayım iğne. Bizim bebenin sırtı kaşınıyor gelsin iğne. Anası ana hali görmüyor gitsin iğne. Bizim babalık kulunçtan belini doğrultamıyor iğne... Velhasıl bu iğne modası köylerimizde öyle aldı yürüdü ki, bu gidişle korkarım köylerimizde karakaplı muskacıların yerini elleri valizli portmenli iğneciler alacak.

HARMANDALIOĞLU

ALDI BENİ BİR DÜŞÜNCE

İbrahim'e sevgimle

Ekinlerin boyu bir karış
derdin boyu kulaç kulaç
alnımızın teri, gözümüzün nuru toprak
karımız, çocuğumuz
varımız, yoğumuz toprak
toprak perişan

Daya sırtını kerpiç duvara
batan güne karşı
kafanda zehirli yılanlar gibi düşünceler
elinde cigara

Sarı öküz saman ister
tahsildar vergi
dorsuz gömleksiz yaşamakta hürsün
kimseler karışamaz ölümüne
alacaklılarından gayri
ne vakit istersen ölürsün

Öküz sana, sen toprağa bakarsın
tohum diye ümidini ekersin
ellerin böğründe kalır
ümidin toprakta
toprak perişan

Daya sırtını kerpiç duvara
batan güne karşı
Adana'ya kozalandı pamuklar
Manisada üzümler kızardı
içlendi fındıklar Giresunda
gelgelelim ömrün yatar toprakta
toprak perişan

Sarı öküz yoktan anlamaz
tahsildardır dert dinlemez

el kapısı, kul kapısı
kuldandan gelir hepisi
ölüm sormaz, toprak vermez
akıl ermez göktekinin isine
bir de bakarsın yollardasın
yollar seni götürür
götürür de gurbetlerde yitirir
ille bu toprak

Sol böğründeki kurşun yarasıdır, bilirim
sol böğründeki kurşun yarası
Dumlupınar hatırasıdır
başının üstünde yıldızlar
elinde namlusu kıvgın bir tüfek

B İ Z

Kavga ederdik
Taştaya biz çocukluğumuzda.
Bir yerimiz incinir,
Başımız delinirdi.
Kanımız diğdirirdi kırmızı kırmızı,
Ağlardık sulu sulu.
Analarımız dambaştan dambaşa
Seslerinin yettiği kadar
birbirlerini ünlerlerdi.
"Çocuğunu terbiye edeceksen et!
yoksa ben terbiyesini vereceğim", derlerdi,
Birbirilerinin kirli çamaşırlarını
sayıp dökerlerdi.
Küs dururlardı yıllarca bizim için.
Bizse daha yaramız soğumadan
yine kardeş,
sarmaşdolaş, oynış oğurdak,

Haşim KANAR

açlığa ve susuzluğa dudak bükerek
gözlerinde toprağın ve köyle in kanlı alevi
karanlıkta aşılmaz dağlar aşın
ilk ışıklarla beraber düştün
Aydın ovasına
Aydın ovası toprak
Aydın ovasında toprak perişan
can perişan

Gönül bir yol kaplımıya görsün
hürriyet sevdasına
öl deyince ölürsün
gazi olur, şehit olur, meçhul asker olursun

Aydın ovası can pazarı
can topraktan gelir
ölümüz, dirimiz toprak
toprak perişan

Sen değil miydin
zehirli bir diken söker gibi
düşmanı bu topraklardan söken?
Yunanı denize döken sen değil miydin?

Sarı öküz saman ister
tahsildar vergi
bitti elinde cigaran
gün tamam

Sen değil miydin
ömrünü taş toprağa yazan?
bitti elinde cigaran
tahammülün bitmedi
ve toprak perişan
sen perişan

SUAT TAŞER

Y. K. KARAOĞLU DİYOR Kİ

"Şu dakika da sizi ve köylerinizi hep birbirinize karıştırıyorum. Hanginiz daha az sefil idi? Hanginiz daha çok merhamete layıktı? Bilmiyorum; benim bir şey varsa o da sizin gözleriniz benim gözlerime değdikçe, başımın önüne düşmesi ve yüzümün bir alev in aksinde gibi yanmış olmasıdır. Bunun için değil midir ki, size hitap ettiğim şu dakikada, hepimize karşı kalbimde kine ve öfkeye beazer bir şey duyuyorum ve tekrar size doğru gitmek fikrine alışmıyorum. Bir caninin öldürdüğü adamın cesedinden korktuğu gibi, sizde korkuyorum. Üç yaşındaki çocuklarınızın hayali bile bende cüret ve cesaret namına hiç bir şey bırakmıyor."

"Bunun sebebi, Türk münevveri, gene sensin! Bu viran ülke ve bu yoksul insan kütlesi için ne yaptın? yıllarca, yüzyıllarca onun kanını emdikten ve onu bir posa halinde katı toprak üstüne attıktan sonra, şimdi de gelip ondan tiksirmek hakkını kefinden buluyorsun."

"Anadolu halkının bir ruhu vardı; nüfuz edemedin. Bir kafası vardı; aydınlatamadın. Bir vücudu vardı; besleyemedin: Üstünde yaşadığı bir toprak vardı işletemedin. Onu behimiyetin, cehlin ve yoksulluğun ve ktlığın elinde bıraktın. O, toprakla kuru gökün arasında bir yabancı ot gibi bitti. Şimdi elinde orak, buraya hasada gelmişsin Ne oktin ki ne biçeceksin? Bu ısırganları, bu kuru dikenleri mi? Tabii ellerine batacak. Tabii ayaklarına batacak. İşte, heryanın şerha şerha kanıyor ve sen, acıdan yüzünü buruşturuyorsun, öfkeden yumruklarını sıkıyorsun. Sana ıstırap veren bu şey, senin kendi eserindir."

"Kabahat kimin? Kabahat, benimdir Kabahat, ey bu satırları heyecanla okuyacak, arkadaş; senindir. Sen ve ben onları, asırlardanberi bu yalçın tabiatın göbeğinde, herkesten, herşeyden ve her türlü yaşamak şevkiden mahrum bir avuç kazazede halinde bırakmışız. Açlık, hastalık ve kim sesizlik bunların etrafını çevirmiştir. Ve cehalet denilen zifiri karanlık içinde, ruhları, her yanından örülü bir zindanda gibi mahpus kalmıştır."

"Türk entelektüeli, okumuşu, Türk ülkesi denilen bu engin ve ıssız dünya içinde bir garip münzevidir. Bir münzevi mi? Hayır - bir «galatı hilkat» demeliyim. Öyle ya. bir mahlûk tasavvur edin ki, hangi ırktan, ne cinsten olduğu belli değildir. Kendi vatanı addettiği memleketin dibine doğru ilerledikçe, kendi kökünden uzaklaştığını hissediyor. Hissetmese bile etrafında hasıl olan boşluk, soğuk ve itici hava, ona her an kendi toprağından sökülmiş bir aykırı, bir acayip nebat olduğunu bildiriyor. Her memleketin köylüsü ile okumuş zümresi arasında aynı derin uçurum mevcut mudur? Bilmiyorum. Fakat, mektep görmüş bir İstanbul çocuğu ile bir Anadolu köylüsü arasındaki fark, bir Londra İngilizle bir Pencaplı Hintli arasındaki farktan daha büyüktür. Bunu yazarken elim titriyor."

CEVAP VERİYORLAR

"Köylerimizi kalkındırmak için yüksek tahsilli şehirlileri köylere göndermenin" faydası pek cüzdür. Memleketimizde köylerin kalkınması herşeyden önce ziraat kalkınmayla mümkündür; ziraati makineleştirmek, köyün ilçe ve illerle temasını temin etmek için ulaştırma araçlarını düzenlemek, her köyde hiç olmazsa bir ilkokul açmak, hasta ve fakir köylülerin tedavisi için revirler kurmak gerektir.

Kalkınma tek taraflı değil, çok taraflı olmalıdır.

Fürüzan ATABEK

İleridenberi, iktisaden hakim, endüstriye ileri, ham, madde ve pazar avına çıkmış olan memleketlerin mütefekkirleri, insanca bir sevgi (!) ile, küçük milletlere; Onların daha uzun zamanlar yarı müstemleke, veya müstemleke şartlarında kalmalarından başka bir işe şaramıyacak olan, "köye dönüş" vazası verirler. Bir zamanlar Hitler faşizminin, «Herr doktor» larıda, Türkiye'de bu fikrin şuurlu çıkırtkanlıklarını yapmışlardı. Ümit ederim ki Prof. Toyınbee'nin de tavsiyeleri, bu maksatlara matuf, geri bir köycülük tavsiyeleri değildir.

Müneverin köye gidişi, bu günkü ileri medeniyete sırtını çevirerek bir «KÖYE DÖNÜŞ» manasında değil de, tam tersine, ileri medeniyetin en ileri teknik'i ve bütün taassuplardan sıyrılmış ea ilmi gerçekleri ve

görüşleri ile, bu günkü şehir-köy uçurumunu dolduracak, şehir ezilenleri ile, köy sömürülenleri arasında gaye birliğini düğümlüyecek, köylü ırğad halkın insanca hayata ulaşmasını yüzyıllardır orteçağ şartları içinde bunalan köy ekonomisi'nin ileri teknikle kucaklaşmasını sağlayacak inançlarla «KÖYE GİDİŞ»i manasında alınırsa, muhakkak ki, çok faydalı, yapıcı ve yaratıcı olacaktır.

Müneverlerimizin, yüzyıllık tarihî ihmaller içinde bunalan «Köy realitesi» ile yüz yüze gelmesi, şimdiye kadar süregelen romantik köy görüşünün iflâsını hazırlıyacak, fil dişi kulesinde oturup, burnunun ötesini göremiyen münevverleri, acı realitenin baskısı altında, - hepsini değilse bile büyük bir kısmını, - müsabet bir köy görüşüne ulaştırarak, memleketin canlı dâvâlarına yaklaştıracaktır.

Bu günkü halde köy, yıkıcı, yıpratıcı bir «Banlı başına»lık içinde kalmıştır. Münevverlerin köye gidişi ile, köy çalışanları yüzyıllardır içinde çırpınıp durduğu, bu faydasız «başlı başına»lıktan, daha doğrusu «başsızlıktan» kurtularak, şehrin tekniği zihniyeti, sosyal meseleleri ve ümitleri ile yüz yüze gelerek, ilerideki kalkınmalarında kendisine rehberlik edecek olan «öncülerini», bu yolla daha kolay ve daha emin olarak bulmuş olacaktırlar.

Dr. Ziya OYKUT

ANKET SORUSU

Bir İngiliz bilgini, köylerimizi kalkındırmak için yüksek tahsil görmüş şehirlilerin köylere gitmesi fikrini ileri sürüyor. Böyle bir tedbir köyü kalkındırabilir mi? Bu hususta siz ne düşünüyorsunuz? 50 kelimeyi geçmemek üzere lütfen cevap veriniz.

DURALI

Yazan : Halil ATYEKİN

Can sıkıntısından ve yorgunluk-tan çatlamıya geldiğim otobüs dura-ğında :

— Tomafile buradan mı binilir amca? diye kulaklarımı dibinde tit-rek bir ses işittim. «Bir bu eksikti» der gibi yüzümü sesin geldiği tarafa çevirdiğimde gözlerim bıyıkları yeni terleyip gelen bir köy delikanlısının masum ve ürkek bakışlarıyla karşılaştı. Delikanlı kendisine baktığımı gö-rünce bir kedi sokulganlığıyla postalı-nı sürüklüyerek adım adım yanıma yaklaştı. Şaşkın ve üzgün bakışlarını aşağıdan yukarı üzerimde gezdirdik-ten sonra «Acep ola tomafil bir kişi-yi kaçta götürür?» diye çenesile kar-şı şehri işaret etti. Ve hemen oracık-ta bir tümseğe çöktü. Sık sık kaba soluğunu alıyordu. Boğazında eski bir yastık yüzünden kayışa dönmüş kirlili bir torba vardı. Koynunun derinliklerinden çıkardığı sırtması akmış buruşuk bir çevreyi evirdi, çevirdi avuç içine boşalttığı bozuk peraları üç beş sefer saydı. Sonra uzun uzun akşam güneşinin karşısında gerinen şehri seyretti. Hiçkırıklık bir sesle :

— Buradan şehre yatan gide-mek mi ki amca? dedi. Yetim tüyle-rinin kapladığı çocuk yüzü, ayva gibi sapsarı geçti. Keder ve endişe ile açılan gözleri evvelâ gerilere sonra uzaklara kaydı. Büyük bir ümitsizlik içinde olduğu belli idi. Çantasından çıkardığı kırık bir kazmayı elinde bir kaç sefer okkaladıktan sonra :

— Körolası kazmanın ağzı da kırıldı. Allah belâsını versin, dedi.

— Ya sen neresisin bakayım, be delikanlı dedim... Kazmayı sal-lamak için kolların pek zayıf.

Masum ve derbeder bakışlarını hemen üzerime dikti:

— Sen kazdıracak bağdan ha-ber ver amca dedi, bizler bu işin pi-riyiz. Yaptığımız işi beğenmezsen pa-ranı almazık.

Oğara savurttucağık önümüz-den geçen kırmızı ışıklı bir kaç köy delikanlısını gösterdim:

— Bak herkes bayrama gidiyor. Ya sen, bu gece şehirde şenlik var. Sizin köylere otomobil çıkmadı mı dedim.

— Bayram insanın karnını do-yurmaz ki. Kuecağında boylu boyunca yatan kazmanın ağzını bir çocuk yü-zü gibi sıvazladı:

— Körolası bu günümü buldu. Çiğ demir, Baksana tinekeden attı. Bi-zim pederin işi. O tirpanın, çift de-mirinin de iyisini bilmez. İşte toma-fil diye palazıyarak kendini ileri at-masile geri geri kaçması bir oldu. Otobüs ürkütülmüş bir hayvan ho-murtusile hızla önümüzden geçti. «Hey kör şeytan, bu işte bir aksilik var» diye delikanlı söylendi. Otobüs saatte bir servis yapıyordu. Bizim kü-çük işçi canının sıkıntısını çantasından çıkardığı ekmekten almıya başladı. O bir ağaç kabuğuna dönmüş kuru ku-ru yavan bir somunu öfke ile parça-layıp avurtladı. İkide bir boğazına tıkınıp kalan ekmeği güçlükle yutar-ken ben kendisine boyunca dereden tepeden sualler soruyordum:

Sabahın bu yanta dokuz kapı çılmış-tı. Adı Duralı idi. Sürekte ayırdık-ları bir çift öküz borcunu ödemiş için kâh babası, kâh kendisi bildirden beri bu Allahın belâsı yolu tepirdi. Sarı yıldız başını gösterir göstermez yola çıkmazlarsa işe yetişemiyorlardı.

ÖRMEYOL

Her taraf zifiri karanlık. Biz üç eşekli Örmeyol'dan Ortaköy'e iniyoruz. Diğış'in Mus afa bir hikâye anlatıyor, ormanda bulunan çocuk'a dair... Yine böyle heryan zifiri karanlığı diyor Diğış'in Mustafa, he şuracıkta, ayağının ucunda bir kımıldanma, bir vıyıklama oldu. Avcıların vur-up ta tutamadıkları tavşanlardan sandıydım, ceketimi soyu-nup üzerine atınca anladım ki çocuk. Hem de nur topu gibi bir oğlan.

— Sonra hemşerim?..

— Sonra ne olacak, ceketimi giydim yürüdüm!...

Örmeyol sarptı, Örmeyol kayalığı, Örmeyol ıssızdı. Ve ortalık zifiri karanlıktı. Biz üç eşekli Örmeyol'dan Ortaköy'e iniyorduk.....

M. KUZUGÜDENLİ

Akşam da yatıdan çok sonra köye girebiliyorlardı. Söyle böyle günde iki buçuk saatlik yol yürüyorlardı. Şifadan ümüdünü kesmiş bir hasta gibi kesik kesik bunları söyledikten sonra sustu. Yere döküle ekmek ufaklarını bir bir toplayıp ağzına attı. Perişan bakışlarını belki onuncu defa üzerimde gezdirdi. Ateşli bir hasta gibi kendi kendine sayıklamıya başladı:

Ah tor tosunlar şapa tutulmasa da bir güz tohumu atabilselerdi, ah kendine göre beş on günlük bir iş bulabilseydi. Borçların bir kısmından olsun yakayı kurtarabilecekler. İşte O zaman işleri de biraz yoluna girecekti.

Şehrin sirtlarından Cumhuriyet byaramının başladığını haber veren birkaç pare top atıldı. Karşık pembe konağın balkonundan kürk mantolu bir kadın kuş civiltısını andıran sesile, yeşil konağın hanımına bilmem nere palastaki garden partiye davetli olduklarını müjdeledi.

Duralı olduğu yerden sıçradı,

— Ben Cumhuriyet bayramının onuncu yılında doğmuşum amca de-

di. Lafı boğazında tikanıp kaldı. Eli uçkurunda çarçabuk duvardan ta-raf döndü. Ellerile şalvarının önünde acele acele bir şeyler yaptı, çenesile otobüsün önü sıra gelen bir jandarma-yı gösterdi, peltekliyerek:

— Bee bee belimdeki papa palas-kayı donumun içine sakladım amca, dedi. Korku ve utancından yüzü kıp-kırmızı kesilmişti.

Otobüse atladığımız zaman Duralı yanıma oturdu. Kederli ve düşün-celi gözüküyordu. Kırık kazmayı müşfik bir baba gibi sımsıkı bağına basmıştı. Çocuk gözleri gerilerde tor tosunların kaderini bağladığı körolası yollara bakıyordu. Bense, Cumhuriyet bayramına hazırlanan pırl pırl ışık-larla donatmış şehrin arkasındaki kara tepelerin bulunduğu noktaya. Şu anda Ali'ye kendimi o kadar yak-ın hissediyorum ki... Belki kırık bir-rinci defa sürgün ettiğim dağların arkasında yüzlerce Ali'leri düşünerek avundum. Doğulmuş ki içimi Ali'lerin sevgisi dolduruyor, dünyanın obir u-cuna da gitsem benim vatanımdır,

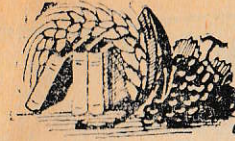
KÖY ENSTITÜSÜ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Cavit Orhan Tütengil yazmış. Kendisi Kepirtepe Köy Enstitüsü öğretmenlerindedir. Kitap 32 sayfadır. Lüleburgaz'daki Kepirtepe Köy Enstitüsü Kooperatifinden 40 kuruşa satın alınabilir. Biz, kitabın meslek çevremize getirdiği düşünceleri, fikirleri belirten bir özetle yetineceğiz.

«Köy Enstitüleri, Amerika'nın meşhur pedagogu J Dewey ile büyük Alman terbiyecisi Kerschensteiner'in «İş prensibi»nden geniş makyasta mülhem olmuş görünüyor. Fakat ilk hareket noktasını memleketin toprağı ve insanı teşkil etmiş. Böylece bizi ifade eden bir müesseseye varılmıştır. Enstitülerin kuruluşunu zorlayan sebep ise, içtimaî hadiselerin kaçınılmaz akışı olmuştur.» «Köylümüz, kelimenin gerçek manasıyla ekmeğini tırnağıyla kazanır. Kara sapan, yerine göre kağı ve daima öküz, hayatının ayrılmaz unsurlarıdır. Biti, sivri sineği, uyuzu, trahomu, veremiyle çeşitli haşere ve hastalıklar onun kapı komşusudur. Tabiatla ve cemiyetle olan münasebetleri ni iki kelime düzenler: sabır ve tevekkül.» «Bulunduğu acıklı durum, geniş makyasta cehaletten doğuyor. İstihsal vasıtalarının iptidailiğiyle ikiz olan bu cehalet ortadan kaldırılmadıkça köyümüz (Canlandırılacak köy) olmaktan kurtulamıyacaktır. «Ma-

arif hayatımızda hazır elbisecilikten kurtuluş köy enstitüleriy-le başlamıştır. İlk defa topraktan, insandan, memleketten hareket edilmiştir. Mücerret bir hayat anlayışı yerine hakiki hayatın içinden fıskıran; fikir ve iş unsurunu, gerçek hayatta olduğu gibi bir arada bağrına basan, bize has müesseselere imkân verilmiştir.» «İnsanı el-siz olarak mütalea edemeyiz. Kafanın hakkı nasıl düşünmekse. elin hakkı da işlemektir. Köye öğretmen yetiştirmek için kurulan bir müessese (yani köy enstitüleri) çiftlik şartları içinde, köy için gerekli bazı el zanaatlarını da bağrına basınca, ağaca öküz çıkmışçasına yadırgandı.»

Bundan sonraki satırlarda, köy enstitülerinin çalışmaları, kuruluş halleri, enstitü mezunu öğretmenin ücret durumları, enstitülerin kesimlerine giren köylerle alâkalarının tavsayı, meydana çıkardıkları geçekleri inceleyiyor ve daha sonra: iş, topluluk, halk gibi kelimeler karşısında pırelenenleri işaret ederek: «5 yıllık bir yakınlığın verdiği kanaatle söylüyorum, gerçeğin ifadesi şudur: Türkiye'deki tahsil kurumları içinde nfillî vasfına en ziyade lâyık olan köy enstitüleridir.» Enstitülerin gerçek şartlarını araştıran ve cesaretle müsbet şهادette bulunan kitabı cümle arkadaşlara salık veririz. O. B.

Köy Bibliografyası

VII

B. serisinden

1 — Türkiye de zirai araştırma müesseseleri - Ağronom teşkilatı Türkiye'nin ziraat bölgeleri. Türkiye ziraat veriminin başka memleketlerle mukayesesi - Türk köylülerinin yaşları ve ziraat üzerine olan tesirleri. 4 - Orta Anadolu çiftliği için alınması lâzımgelen tetbirler - Orta Anadolu kuru ziraatı - Orta Anadolu için yeni ziraat metotları - Ziraat alet ve makinaları ve vasıtaları.

Belgeler serisinden:

1 - Ana direktifler.

2 - Türkiye zirai ihracat emtiyasının piyasalarda rekabet mücadelesi - Amerika Birleşik Devletleri yayım listesi - Amerika Birleşik devletlerinde ziraat teşkilatı tarihi ve yapılan tecrübelerin müsbet ve menfi neticeleri. Amerika Birleşik Devletlerinde kooperatif tekniği hakkında rapor - Lâtin memleketlerinde mevcut sendikalar. - Belçika "Boerenbond" köylüler birliği - Bulgaristanda zirai teşkilât ve tedrisatı hakkında rapor. 3 - Güdümlü ekonomi ve muhtelif memleketlerde güdümlü ekonominin agrikültürde tatbikatı

- Orta Avrupanın agrikültür sistemleri.

Birsel, Şevki : Köy kanunu tatbikat kursları - Muhtar ve ihtiyar meclisi azalarına kılavuz. *Manisa 1937 Dereh B. (19x26) 56 s. F. 50 k.*

Bizim köy. (Gazete), Eskişehir.

Boran, Dr. Behice Sadık : Toplumsal yapı araştırmaları (İki köy çeşidinin mukayeseli tetkiki) yayınlayan Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi. Ankara 1945, Türk Tarih Kurumu B. (17 x 24.) 249 s. F ... k

Boran, İhsan : Efendimizle bir konuşma. İstanbul 1937 Çitiris Biraderler B. (14x19,5) 15 S. F. k.

Bursa köy belleteni. Bursa 1939 İl B. (20x27,5) 141 5. resimli F ..k.

Candan, Servet : Köylümüz peynir mayasını nasıl yapmalıdır, Ankara, 1939 Recep Ulusoğlu B. (14,5x20,5) 8 s.

Cevat Rüşti : Türklerin ziraata hizmetleri. Osmanlılar devri. yayınlayan T. Tarih Kurumu. İstanbul 1936 Akşam B. (17,5x25) 16 s F..k.

C.H.P. Köy kalk odaları inşaatına ait izahname Tipi I. II. III. IV. (Devamedecek)

OLANDAN BİTENDEN

HANGİ KÖYLÜ?

Gazete haberlerinden, B. M. Meclisi konuşmalarından anladığımız göre, yurdumuza 2 milyon liralık ziraat alet ve makineleri getirilecekmış. Bu aletler, parası dört yıl içinde ödenmek üzere köylüye dağıtılacaktı. Bu alet ve makineleri acaba hangi köylü alacak. Hakiki müstahsil köylü, bugünkü şartlar içinde ölen öküzünün yerine bir yenisini bile bulamıyor. Bize öyle geliyor ki, şimdiye kadar olduğu gibi, bu makineler de, bir takım açık göz iş adamları ile kodaman kimselerin ve büyük toprak sahibi zengin ağaların eline geçecektir. Bu gidikle, köylünün ve köy ziraatının makineye kavuşması imkânsızdır. Tersine olarak, bu çeşit teknik ziraat; fakir ve orta halli köylünün büsbütün ecirleşmesine yol açacak, b y ve ağa saltanatının yağlı ekmeğine bal sürecektir.

KÖY ENSTİTÜLERİ

Eğitim, ilim ve kültür yolu ile milletler arasında anlaşma temin etme ve selhu korumak için kurulan UNESCO dergisinin Beyrut'taki son toplantısında, Köy Enstitülerinden sitayişle bahsedilmiş ve UNESCO'nun eski başkanı, Köy Enstitülerinin çalışmalarını yerinde incelemek üzere uzman gönderileceğini söylemiştir. Son zamanlarda yalan yanlış hücumlara uğrayan enstitülerin dışarda, milletlerarası bir toplantıda yüzümü zü ağırtması sevilmeyecek bir olay,

DAİMA UYANIK

Son günlerde, halkın dinî duygularını yanlış bir yöne çevirip, kö. rüklüyerek Atatürk İnkilâbına hücum eden kara kuvvet mensupları bir bir yakayı ele vermektedir. Atatürk İnkilâbının bekçileri olan öğretmenler kara kuvvetin karşısında daima uyanık bulunmalıdır.

AŞIK VEYSEL

Eski sayılarımızda bir kaç şiiri çıkan, tanınmış halk şairlerimizden Şarkışlalı Aşık VeySEL Şatıroğlu bugünlerde köyünden Ankara'ya gelmiştir. VeySEL'in Sazı ve arkadaşı küçük VeySEL de yanındadır. Bir kısım şiirlerini kitap halinde çıkaracaktır. Okuyucularımız 50 kuruşa satılacak olan bu kitabı (P. K. 55 Ankara) adresinden alabilirler.

HAYALE KAPILMAYALIM

Tarım Bakanı, bir konuşmasında şunları söylemiştir: Memleketimizde ziraat istediğimiz gibi henüz tamamiyle iptidâilikten kurtulmamıştır. Bir memleketinde ziraat ilmi yer bulmadıkça ve teknik ziraat gerçekleşmedikçe ziraatten azami verim almağa imkân yoktur. Türkiye demek ziraat demektir» Bakan başka bir münasebetle de şöyle demiştir: «Türkiyenin tam bir ziraat memleketi haline gelebilmesi ancak 20 sene içinde mümkün olacaktır, Hayallere kapılmayalım»

YAĞMUR VE TOPRAK

Ayda bir çıkar * Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden HALİL AYTEKİN * Her çeşit muhabere için adres: (P. K. 55- ANKARA) dır * İdarehanesi yok. ZİR Bucağında hazırlanır, Ankara'da İdeal Basımevinde basılır, 10 sayının abone bedeli 100 kuruştur.